

Forventninger til miljøpolitikken med nytt storting

Med dette notatet oppsummerer Naturvernforbundet forventningene til utfallet av forhandlingene om statsbudsjettet som de fem rødgrønne partiene etter alt å dømme skal gjennomføre. Ønskelista er delt i (1) konkret politikk (verbaler), (2) prosesser (verbaler), (3) utredninger (verbaler) og (4) penger på 2026-budsjettet.

(1) Konkret politikk (verbaler)

- Stortinget ber regjeringen om å ikke lyse ut første konsesjonsrunde for gruvedrift på havbunnen i inneværende stortingsperiode.
- Stortinget ber regjeringen ikke utlyse eller tildele lisenser gjennom TFO-ordningen og avlyse 26. konsesjonsrunde, i påvente av at Stortinget vedtar en plan for sluttfasen av norsk olje- og gassvirksomhet basert på prinsipper om rettferdig omstilling. Fram til planen er vedtatt, deles det ikke ut nye utvinningstillatelser eller gis nye PUD-godkjenninger.
- Stortinget ber regjeringen legge fram tiltak for leverandørindustrien som rammes av en eventuell redusert aktivitet på norsk sokkel i løpet av vårsesjonen 2026. Tiltakene må stimulere til grønn omstilling av eksisterende arbeidsplasser og kompetanse og ikke være en repetisjon av forrige oljeskattepakke.
- Stortinget ber regjeringen bruke minst 1 prosent av bruttonasjonalinntekten på bistand og investere 0,25 prosent av oljefondet i klimainvesteringer.
- Stortinget ber regjeringen om å trekke tilbake / suspendere utslippstillatelsene for dumping av gruveavfall i Førdefjorden og Repparfjorden, minst inntil rettskraftig dom fra Høyesterett foreligger.
- Stortinget ber regjeringen sikre at et nytt havbruksregime, i tråd med stortingsvedtaket om et reguleringsregime for havbruk som skal styre mot maksimum 10 prosent dødelighet på ville laksefisker som følge av lakselus, innføres senest våren 2028. Inntil et nytt regime er innført, må lusedødelighet på sjørret legges til som indikator når produksjonsområdene i trafikklyssystemet skal fargelegges.
- Stortinget ber regjeringen trekke den utlyste forskriften om åpning av havbruk til havs. Kunnskapsgrunnlaget knyttet til havbrukets miljøpåvirkning er for dårlig, samtidig som etablering vil kunne øke risikoen for villaks og annen marin natur i betydelig grad.
- Av de 65 mill. kronene som skal brukes til naturrestaurering i Oslofjorden, ber Stortinget regjeringen sette av minst 25 mill. kroner til lønn og utstyrsinvestering for fiskere som rammes av forbudet og ønsker å omstille seg, samt til å rydde spøkelsesredskap og gjennomføre andre tiltak for å øke effekten av nullfiskeområdene. I tillegg må det etableres

en kondemneringsordning for fartøy som utgjør en overkapasitet i fjorden.

Nullfiskeområdene i Oslofjorden må følges opp med tilstrekkelig informasjon, oppsyn og følgeforskning.

- Stortinget ber regjeringen innføre et midlertidig forbud mot flatehogst i naturskog inntil naturverdiene der er kartlagt og permanent vern i tråd med naturavtalen er avklart.
- Stortinget opphever vedtaket fra februar 2025 om å åpne for konsesjonsbehandling av kraftverk over 1 MW i vernede vassdrag der samfunnsnytt, for eksempel i form av flomdempende effekt, vurderes som betydelig, samtidig som miljøkonsekvensene anses som akseptable.
- Stortinget presiserer at forbudet mot nedbygging av myr skal omfatte all myr og torvmarker, og at statsforvalteren skal være dispensasjonsmyndighet.
- Stortinget ber regjeringen stanse elektrifisering av petroleumsinstallasjoner, som Melkøya, med kraft fra land og stanse tildeling av kraft til flere datasentre inntil et helhetlig regelverk for tildeling av kraft er på plass.
- Stortinget ber regjeringen om å stanse den nåværende prosessen knyttet til etablering av Chemring Nobel AS' nye sprengstoffabrikk i Asker. Regjeringen bes sikre en reell, involverende prosess, med en troverdig utredning av ulike lokaliseringalternativer, der alle realistiske plasseringer blir utredet like grundig. Blant de mulige lokaliseringene som oppfyller praktiske minstekrav for etablering av den aktuelle industrien, skal hensynet til natur, miljø og friluftsliv veie tyngst ved lokaliseringsvalget.
- Stortinget ber regjeringen skrinlegge videre planlegging av tredje rullebane på Gardermoen.
- Stortinget ber regjeringen innføre et mål om å doble grøntproduksjon og bruke blant annet en handlingsplan for kostrådene, offentlige innkjøp og serveringer, Bionova og jordbruksoppkjøret til å nå målet.

(2) Prosesser (verbaler)

- Som del av kommende prosess om klima- og energiplan ber Stortinget regjeringen etablere et regelverk for prioritering av tilknytning av nytt kraftforbruk for å sikre samfunnsmessig fornuftig disponering av knappe kraftressurser, øke ambisjonsnivået for nasjonale utslippskutt, forsterke styringsvirkemidlene samt legge fram en plan for gradvis og forutsigbar opptrapping av CO₂-avgiften til 3400 kroner/tonn (i dagens kroneverdi) i 2035.
- Som del av klimaoppdateringen av plan- og bygningsloven ber Stortinget regjeringen sørge for å styrke statsforvalterens rolle i arealplanlegging og etablere sterkere virkemidler som hindrer nedbygging eller økologisk forringelse av særlig verdifull natur, som INON-områder, villreinområder, naturskog, særlig karbonrike arealer, rødlista naturtyper, prioriterte arter og utvalgte naturtyper.
- Stortinget ber regjeringen sikre at det gjennom tiltaksplanene for villrein blir pålagt kommunal planvask, slik at alle planlagte og nye inngrep i villreinområder stanses.

(3) Utredninger (verbaler)

- Stortinget ber regjeringen utrede arealnøytralitet som prinsipp for planlegging med tanke på å innføre dette i løpet av stortingsperioden og sikre gjennomføring av planvask i alle kommuner.
- Stortinget ber regjeringen utrede en ny marin verneplan for norske havområder i tråd med forpliktelsene i den globale naturavtalen.
- Stortinget ber regjeringen presentere en årlig statusrapportering for alle 23 målene og delmålene knyttet til oppfølging av naturavtalen, for å sikre at den gjennomføres med måloppnåelse.
- Stortinget ber regjeringen sette ned et uavhengig og faglig bredt lovutvalg med solid skogøkologisk og juridisk kompetanse for å revidere skogloven og gjøre denne til et virkemiddel for å nå klima- og naturmål i tråd med Norges internasjonale forpliktelser.
- Stortinget ber regjeringen utrede og vedta langt flere prioriterte arter og utvalgte naturtyper, noe som er nødvendige virkemidler for å sikre langsiktig bevaring av den mest sjeldne natur vår.
- Stortinget ber regjeringen beskytte Skagerrak mot rovfiske med bunntål ved å raskt gjennomføre [lovet utredning](#) om «havdeling» og eventuell vektbegrensning på trålfredskaper.
- Stortinget ber regjeringen definere Oslofjordens tålegrense for nitrogen tilførsel og innføre en resipientbasert forvaltning av utslipp samt skjerpe krav til avrenning, kommunale avløp og nye utslipp etter behov, jamfør [stortingsvedtak om jordbruksoppgjøret 2025](#). Dette må inn i jordbruksoppgjøret og utredes i forbindelse med oppstart av ny periode i Tiltaksplan for Oslofjorden.
- Stortinget ber regjeringen utrede et system der økte inntekter fra økt CO₂-avgift betales flatt tilbake til landets innbyggere (også kalt klimaavgift til fordeling (KAF) eller klimabelønning).
- Stortinget ber regjeringen utrede miljøavgift på omsetning av torv, med sikte på innføring i løpet av 2026.
- Stortinget ber regjeringen utrede 30 km/t som generell fartsgrense i byer og tettsteder, med sikte på innføring i løpet av 2026.
- Stortinget ber regjeringen utrede å skjerpe nullvekstmålet for byene til 20 prosents reduksjon og der næringstransporter også omfattes.
- Stortinget ber regjeringen utrede alternativer til Norgespris som i større grad stimulerer til energisparing, og senke forbrukstaket for subsidiert strøm til maks 3000 kWh/måned og ekskludere fritidsboliger fra støtteordningene.
- Stortinget ber regjeringen gjennomgå alle prioriterte veiprosjekter i NTP med sikte på å nedskalere utbyggingsomfanget for å redusere kostnader, spare matjord og natur og kutte klimagassutslipp.
- Stortinget ber regjeringen iverksette økonomiske insentiv for reparasjon og brukthandel som er enkle å bruke for både næringsliv og forbruker. Det best egnede grepet er etter vårt syn å fjerne merverdiavgiften (innføre nullsats) for brukthandel, reparasjon og reservedeler til klær, sko, elektronikk og andre typiske forbrukervarer. Sekundært kan en ordning med

direkte støtte, som Ekspertgruppen for sirkulærøkonomi peker på, velges. Det vesentlige er å sette i gang et virkemiddel og å sørge for følgeforskning for å sikre oppnådd effekt.

- Stortinget ber regjeringen utrede innføring av en særavgift på tekstiler. Avgiften bør omfatte klær, sko og husholdningstekstiler og beregnes både ut fra vekt og antall. Avgiften skal sees i sammenheng med andre virkemidler, som innføring av et utvidet produsentansvar på tekstiler samt kutt av merverdiavgift på salg av brukte klær.
- Stortinget ber regjeringen utrede innføring av avgift på plastemballasje. Avgiften bør differensieres etter andelen materialgjenvunnet plast i produktene og være høy nok til at plastforbruket reduseres.
- Stortinget ber regjeringen sikre at netthandelaktører basert utenfor EU/EØS (Temu, Shein etc.) må forholde seg til norsk og europeisk produktregelverk for miljøgifter. Dette innebærer blant annet en kontrollavgift som finansierer styrket ettersyn med varestrømmen samt en forsterket myndighet til å bøtelegge nettplattformene for avvik.

(4) Penger på 2026-budsjettet

Endringer i forhold til vedtatt budsjett for 2025 (unntatt for avgiften på elektrisk kraft, som tar utgangspunkt i budsjettlekkasje):

- Avgiften på elektrisk kraft (kap. 5541 post 70) beholdes på 2025-nivå for å opprettholde insentiver til energisparing. Dette vil øke provenyet med 4000 mill. kroner i forhold til regjeringens forslag (i henhold til budsjettlekkasje).
- CO₂-avgiften på mineralske produkter (kap. 5543 post 70) økes reelt med minst 200 kroner per tonn (til minst 1605 kroner per tonn) i 2025, som er et ledd i å øke avgiften lineært til 3400 kroner per tonn i 2035. Dette vil øke provenyet med om lag 2000 mill. kroner. I tillegg settes CO₂-avgiften i petroleumssektoren (kap. 5508 post 70) til samme nivå som avgiften på mineralske produkter. Også andre miljørelaterte avgifter, som flypassasjeravgiften, bør økes.
- Bevilgningen til Havforskningsinstituttet (kap. 923) økes med 100 mill. kroner, for å få mer kunnskap til å løse dagens konflikter mellom bruk og vern og hindre nye. Forskning på virkningene av fiskerireguleringene i Oslofjorden blir viktig.
- Bevilgningen til Nye Veier AS (kap. 1321) reduseres med 1500 mill. kroner som følge av at flere motorveiprosjekt må skaleres ned.
- Bevilgningen til vedlikehold og fornying av jernbanen (kap. 1352) økes med 1500 mill. kroner for å ta igjen det store vedlikeholdsetterslepet og gjøre jernbanen mer robust og dermed redusere omfanget av forsinkelser og innstillinger.
- Bevilgningen til statlig erverv, vern av naturområder (kap. 1420 post 32) økes med 920 mill. kroner (til 1500 mill. kroner). De ekstra midlene går primært til å øke skogverninnsatsen. For å administrere dette og andre natursatsing må Miljødirektoratets driftsbudsjett (kap. 1420 post 01) økes med 50 mill. kroner.
- Bevilgningene til spesielle driftsutgifter, tiltak i verneområder og naturrestaurering og tilskudd til tiltak for å ta vare på natur (kap. 1420 post 21, 31 og 80) økes med 500 mill. kroner. Midlene må blant annet gå til mer restaurering, tilskudd til vannmiljøtiltak,

styrke arbeidet med vannforvaltningsplanene, økt innsats for truede arter og naturtyper gjennom flere prioriterte arter og utvalgte kulturlandskap samt bekjempelse av fremmede arter.

- Bevilgningen til støtteordningen Natursats (kap. 1420 post 60) økes med 200 mill. kroner. Dette er en populær og svært viktig tilskuddspost til kommunene for at de skal kunne ta vare på naturen gjennom egne tiltak og god arealplanlegging.
- Bevilgningen til støtteordningen Klimasats (kap. 1420 post 61) økes med 500 mill. kroner. Dette er en populær ordning som motiverer kommunene til å gjennomføre egenvalgte klimatiltak og dermed bidra til nødvendig omstilling av samfunnet.
- Bevilgningen til frivillige klima- og miljøorganisasjoner (kap. 1420 post 86) økes med 40 mill. kroner for å styrke sivilsamfunnets arbeid for å få folk interessert og engasjert i arbeidet for et bedre miljø.
- Bevilgningen til energieffektivisering ved at Enova støtter moden teknologi i husholdningene (kap. 1825), økes med 1000 mill. kroner. I tillegg økes påslaget i nettariffen (kap. 5578 post 73) slik at det tas inn ytterligere 1000 mill. kroner som øremerkes støtte til energitiltak som reduserer energibruken i bygg.

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

Truls Gulowsen
leder